

עזרי וזמרת י-ה

פרפראות וחידושים על פרשת השבוע
מפניני ר' עוזי צמח הי"ו

פרשת וזאת הברכה - תשפ"ז - גיליון 214

מדור הגימטריות

***וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בָּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לִפְנֵי מוֹתוֹ: (ל"ג א)**

ומבאר רבנו בחיי וע"ד המדרש: (תנחומא א) וזאת הברכה תוספת על הברכות שברך בלעם את ישראל שהיה ראוי לברכם שבע ברכות כנגד שבעה מזבחות ולא ברכן אלא שלש, שנאמר: (במדבר כד, י) "והנה ברכת ברך זה שלש פעמים", אמר לו הקדוש ברוך הוא, רשע, עיניך צרה לברכן אף אני איני מספיק על ידך שתשלים ברכותיך עם ישראל יבא משה שעניו יפות לברכן, וזהו שכתוב: (משלי כב, ט) "טוב עין הוא יבורך", אל תקרי "יבורך" אלא "יברך", זה משה רבינו שעניו יפות לברך את ישראל, וברך אותם ארבע ברכות, א' (שמות לט, מג) "וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' את משה ויברך אותם משה", ב' (ויקרא ט, כג) "ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם", ג', (דברים א, יא) "ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם", ד', "וזאת הברכה".

והנה המילים בפסוק: **וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בָּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ**, עולה בגימטריא 3787. [כולל האותיות].

וכן המילים: **וזהו בד' ברכות - ויברך אתם משה** (שמות לט, מג) - **ויברכו את העם** (ויקרא ט, כג) - **ויברך אתכם** (דברים א, יא) - **וזאת הברכה**, עולה בגימטריא 3787.

וזאת התורה שקיבל הנביא ציוה לנו תורה מורשה קהילת יעקב - ראוייה שיקיימוה הדורות הבאים ויהיו בני' נקהלים קהילות ולומדים עסק התורה - ולעולם לא ראוי תשכח מזרעם.

***וְזֹאת לִיהוּדָה וַיֹּאמֶר וְכו' יָדִיו רַב לוֹ וְעֶזְרָו מִצָּרֵיו תִּהְיֶה: (ל"ג ו')** ומבאר האור החיים הקדוש, שמע ה' קול יהודה. פירוש לפי שיהודה חטא במעשה תמר והתודה על חטאו באומרו (בראשית לח כו) צדקה ממני, ביקש משה שיקבל ה' קולו בהודאתו. וכתב בעל הטורים [בראשית פרק ל"ח י"ח] ופתילך. אותיות ופתילך: הפתילים (פסוק כה) בגימטריא התפלגין.

ונראה לרמזו כן במילים **יָדִיו רַב לוֹ וְעֶזְרָו מִצָּרֵיו תִּהְיֶה**, זהו ראשי תיבות.

זאת **רָאָה** הכר **תִּפְלִיךְ** יהודה - **רָאָה** וקיבל **עָלָיו** והודה ואמר **צדקה ממני** - ראוי ומתמר יצא דוד המלך לשבח יי' יתברך בתשבחות.

פרפראות וחידושים

***וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בָּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ: (ל"ג א)**

ומביא בספר צרור המור, הפרשה הקודמת מסתיימת במילים ושמה לא תבוא אל הארץ אשר אני נותן לבני ישראל, ודבר זה נגמר בעטיים של ישראל כפי שאמר משה ויתעבר יי' בי למענכם וא"כ הרי לא היו ראויים לכך שיברכם ע"כ בא הכתוב ואומר כי משה רבינו המנהיג הנאמן והמסור לא שם לבו לכך אלא ברך את בני' וזאת הברכה אשר ברך משה את בני', לפיכך נקרא משה איש האלהים משום שע"כ התדבק במידתו של יי' יתברך עצמו שהוא עובר על פשע.

ונראה לרמזו כן במילים **אֲשֶׁר בָּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים**, זהו ראשי תיבות. **אעפ"י שבמשה רבינו התעבר יי' - ברכם כי לא הקפיד - שלמד י"ג מדות רחמים של הקב"ה מדת ארך אפיים.**

***תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרְשָׁה קְהֵלֶת יַעֲקֹב: (ל"ג ד')** ומבאר הרמב"ן, והיא תהיה מורשה לקהלת יעקב כי לדורות עולם כל בני יעקב יירשוה וישמרו אותה כי לא תשכח מפי זרעו. ובספורנו כתב, **מורשה קהלת יעקב**. שהיא למורשה לקהלת יעקב מקובלת לנו ולבנינו למורשה.

ונראה לרמזו כן במילים **תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרְשָׁה קְהֵלֶת יַעֲקֹב**, זהו ראשי תיבות.

הדברות ראשונות נאמרו במעמד ההר ומפי הגבורה שמענום - ואת תרי"א הדברות ממשה רבינו שמענום ואותם ציוה לנו מורשה - ועלינו קבלנו תורתנו לדורות עולם היא קהלת יעקב.

***תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרְשָׁה קְהֵלֶת יַעֲקֹב: (ל"ג ד')** ומבאר רש"י, תורה. אשר צוה לנו משה, מורשה היא לקהלת יעקב, אחזונה ולא נעזבנה.

וברמב"ן כתב הטעם שישא תמיד ויאמר תורה צוה לנו משה והיא תהיה מורשה לקהלת יעקב כי לדורות עולם כל בני יעקב יירשוה וישמרו אותה כי לא תשכח מפי זרעו ודרשו רבותינו (מדרש תהלים א) שלא אמר מורשה בית יעקב או זרע יעקב ואמר "קהלת יעקב" לרמזו שיקהלו רבים עליהם ותהיה התורה לעולם מורשה ליעקב ולכל הנקהלים עליו הם הגרים הנלוים על ה' לשרתו ונספחו על בית יעקב ונקראו כלם קהלתו.

ונראה לרמזו כן במילים **תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרְשָׁה קְהֵלֶת יַעֲקֹב**, זהו ראשי תיבות.

חכם יוסף משה עדס זיע"א נולד לאביו רבי יעקב עדס זצ"ל (היה ר"מ בפורת יוסף ומגדולי הדיינים) ולאִימו מרת חיה אסתר ע"ה, ביום ראשון כ' תשרי תרפ"ד בעיר הקודש ירושלים. יום האושפיון של יוסף הצדיק.

רבי יוסף עדס זצ"ל כיהן כר"מ בשיבת פורת יוסף, כ"כ מסר שיעורים רבים בכל מקצועות התורה, לתלמידי חכמים, לאברכים, לבעלי בתים. אחד משיעוריו המפורסמים היה בכותל המערבי מידי יום באשמורת הבוקר בגמרא, וביום שישי היה שיעור במוסר, פלא יועץ, חסד לאלפים. השיעור היה מתקיים בבנין המשטרה שהיה מול הכותל המערבי, (כיום הבניין הנ"ל נהרס) השיעור התקיים מאז שחרור הכותל, ועד להסתלקותו במשך כ-26 שנה יום יום למעט שבתות וחגים. לאחר מכן היה מתפלל שחרית בנין החמה, בכותל, ומה נהדר היה המראה איך שהיה מסתובב בכותל, כשהוא עטור בטלית ותפילין ומקבץ נדבות מהמתפללים, ואת הכסף הנ"ל חילק לצדקה לעמלי תורה ומשפחות נזקקות, והיו פעמים שהיה מחלק בשנה אחת כמאתיים אלף דולר. סיפר רבה הראשי של פנמה רבי ציון לוי זצ"ל מהו הדבר שהביא לכך שהיו קשורים נפש בנפש ממש, כאשר היה רבי ציון זצ"ל אברך צעיר, לא היה בידו לשלם את שכר דירה למשכיר, לאחר תקופה ארוכה שלא שילם, אמר לו המשכיר לא אוכל להמשיך להחזיק אותך כך ללא תשלום, ואם בעוד שבוע עד יום פלוני לא תשלם את שכר הדירה עבור כל התקופה, אאלץ להוציא את כל חפציי מחוץ לדירה.

כאשר הגיע אותו היום, בו היה חייב לשלם, לא היה בידו פרוטה לפורטה, וסיפר רבי ציון לוי זצ"ל שבאותו היום ירד גשם זלעפות, ולא היה מסוגל להתקרב לבית לראות כיצד מעט המטלטלים אותם רכש ביזע רב, מושלכים תחת כיפת השמים.

לאחר כמה ימים הגיע לביתו וראה שכל הרהיטים עומדים על מקומם, תיכף נגש למשכיר ושאל אותו האם שינית דעתך? מדוע לא הוצאת את החפצים מהבית כמו שאמרתי? השיב לו המשכיר והלא שילמת לי את שכר הדירה עבור כל השנה, אמר לו רבי ציון זצ"ל אני יודע בעצמי שלא שלמתי כלום, אמר לו המשכיר היה כאן אדם ששילם עבורך את כל השכר דירה למשך שנה שלמה. לאחר חקירה ודרישה נתברר שחכם יוסף עדס זצ"ל שמע את הסיפור כאשר רבי ציון זצ"ל בא לספר זאת לאביו רבי יעקב עדס זצ"ל, ותיכף לקח את כל החסכוניות שחשך במשך תקופה ארוכה עבור החתונה שלו, ושילם זאת למשכיר. בשיבת פורת יוסף היה תלמידו חביבו של ראש הישיבה רבי עזרא עטייה זצ"ל שהיה מכנהו יוסף מאור עיני מחמד ליבי, וכשהיה רבי עזרא חולה היה מבקש ממנו שיבא לבקר. וכשנפטר אביו רבי יעקב עדס, אמר לו רבי עזרא מעשיו אני יקרא לך בני, ואתה תקרא לי אבא.

בשנים יותר מאוחרות כיהן רבי יוסף עדס זצ"ל ר"מ בשיבת פורת יוסף (הגדולה) בשכונת גאולה, וסיפר על כך חכם שלום כהן זצ"ל שחכם יוסף עדס זצ"ל היה הראשון שהחזיר בשיבה את המושג של אהבה אבהית לתלמידים. היחס האישי והחם שהעניק לכל אחד מתלמידיו, חקוק בזכרונם של תלמידים רבים, שראו בו אב רחום שאזניו כרויות אל רחשי ליבם ונקשרו אליו בעבותות אהבה.

פעם רצה חכם יוסף עדס זצ"ל לשוחח עם אחד התלמידים שיחה פרטית, אותו תלמיד היה רגיש וביישן, ואם היו מזמנים אותו לשיחה בין כותלי הישיבה, היה מתבייש בכך, כדי למנוע ממנו את אי הנעימות, פעל רבינו בחכמה, ובדרכו אל הישיבה קנה מעט ירקות, וביקש מהמוכר להשאירם בחנות עד שיבוא לקחתם בצהריים. בסיום הסדר אחר תפילת מנחה ניגש לתלמיד עמו רצה לשוחח, וביקשו שיעשה עמו טובה, ויגיש לירקן לקחת את הירקות שהשאיר שם, ויביאם לביתו. מטרתו היתה שירגיש התלמיד שעשה לו טובה, ובכך יקל עליו לפתוח את סגור לבו בפניו. התלמיד כמובן נענה ברצון וכך זכה לשיחה פרטית בה יכול היה רבינו להרגיעו ולדרבנו לשקידת התורה, ועלייה במעלות השלמות מבלי שאיש ידע על כך ומבלי שיתבייש.

שנה לפני פטירתו בליל הושענא רבא תשנ"ב שחל במוצאי שבת קודש, בשעה שקרא את דברי הזוהר הקדוש באדרא זוטא, ניכרה הארה מיוחדת על זיו פניו, הארה שלא מעלמא הדין. בשעה שסיים לקרוא את האדרא הפטיר ואמר, מי שמבין מה שכתוב פה, יודע ומבין מה הוא התענוג לעבור לעולם שכולו טוב בלילה הזה, והיו אלו דברי נבואה שניבא ולא יגע מה ניבא, כי שנה לאחר מכן, התקיימה הלווייתו בליל הושענא רבא שחל אף הוא במוצאי שבת קודש, אחר שהשיב את נשמתו ליצורה סמוך לכניסת השבת כשהוא בן ס"ט שנים תמימות.

בליל ערב ראש השנה תשנ"ג אחר השיעור, כאשר נגשו אליו תלמידיו כדי לברך ולהתברך כנהוג, ניאור רבינו להגיש את ידו לתלמידים למרות שבדרך כלל היה משתמט מאוד שתלמידיו לא ינשקו את ידו, וברכם בלבביות כמי שמזלו ראה שיותר לא יתראו בעלמא הדין. בליל ראש השנה התאמץ לעמוד כשליח ציבור לתפילת ערבית של ליל התקדש החג בשיבת פורת יוסף כדרכו בכל שנה. למחרת התפלל כשליח ציבור בבית מדרשו אשר בבית הכנסת 'שאל צדקה', שם הרבין תורה עשרות בשנים. בעוברו לפני התיבה בתפילת מוסף הזיל דמעות כמים שלא כמנהגו כל השנים, וכך בשני ימי ראש השנה שימש רבינו כשליח ציבור, תחושתו הפנימית היתה מרוממת, כפי שהתבטא בפני בנו רבי יעקב חי שליט"א "הלוואי שיהיו כל שנה כאלו תפילות טובות".

במוצאי שבת שובה אור לו' תשרי אושפז בבית החולים, לאחר שעבר התקף לב. ובערב שבת קודש חול המועד סוכות, ארבעים דקות קודם השקיעה בה נהג רבינו לקבל את השבת כמנהג ירושלים, נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון האלוקים, רבינו אתפטר מהאי עלמא ועלה למתיבתא דרקייעא. במוצאי שבת קודש, ליל הושענא רבא תשנ"ג נערכה ההלוויה, קודם חצות הלילה נטמן גופו הטהור בהר המנוחות.

הקב"ה ממלא שנותיהן של צדיקים. רבינו נולד ביום כ' תשרי תרפ"ד ונסתלק ביום י"ט תשרי תשנ"ג.

מול דלת ביתו של חכם יוסף עדס התגוררה אשה אלמנה זקנה גברת נזימה בת חנה ע"ה שהיתה גם גלמודה וערירית. רבי יוסף שהתוודע לבדידותה, השתדל לתמוך בה ולתת טעם לחייה. מידי ערב שבת היה נכנס לביתה לעזור לה בהכנסת השבת, כשלאחר מכן היה מזמינה באופן קבוע לסעוד על שולחנו, ואכן היתה אלמנה זו אורחת קבועה בבית רבינו בשבתות. פניה הוארו כאשר שמעה קידוש מפי רבינו, סעדה על שולחנו והאזינה לדברי תורתו. רבינו אף שינה מסדר יומו כדי להקדים את הקידוש לטובת אותה אלמנה הסמוכה על שולחנו.

באותו לילה מר ונמהר ליל הושענא רבא תשנ"ג עת ליוו ההמונים את רבינו למנוחות, המתינה האלמנה למלווים שישבו ממסע ההלוויה, ובבואם החלה לזעוק בבכיות נוראות מי יעשה לי קידוש? מי ילמד אותי תורה? והוסיפה, רבי יוסף קח אותי עמך לעולם העליון, בלעדיך אין לי חיים. עין לא נותרה יבשה, לשמע זעקתה.

ימים ספורים אחר פטירתו של רבינו באיסרו חג סוכות תשנ"ג, נפטרה אף היא באופן פתאומי ועלתה לעולם שכולו טוב. הקהל הרב שבא לנחם את משפחת רבינו, סר בחלקו לבית האלמנה שלא זכתה להשאיר זרע אחריה והתפלל לעילוי נשמתה, בכך גמל עמה רבינו חסד אף לאחר מותו.

חכם יוסף משה עדס בן חיה אסתר זיע"א ת.נ.צ.ב.ה.

[דברי חיים]

לע"נ - ניסים חיים בן חנה
נוריית בת מרים ע"ה

לברכה והצלחה: * יוסף בן חנה חנינה וב"ב * שרה בת אילה * יוסף מאיר בן גאולה ויקי
* נעמה בת שושנה * רפאל בן שרה * יוסף חיים אליהו בן דבורה * משה בן שרה וב"ב